

Beknopte staatsinrichting Nederland

In hoofdstuk 4 (paragraaf 4.2) komt de bestuurlijke structuur van Nederland aan de orde. Die bestuurlijke structuur is ingebed in de staatsinrichting van ons land. Nederland is een parlementaire democratie waarin sprake is van machtenscheiding. Hierna volgen ter opfrissing beknopt de belangrijkste kenmerken van de staatsinrichting in hoofdlijnen samengevat.

Nederland is een parlementaire – indirecte – democratie. Dat wil zeggen: de bevolking is doorgaans niet rechtstreeks betrokken bij overheidsbeslissingen, maar laat dit over aan een door de bevolking in principe om de vier jaar gekozen volksvertegenwoordiging (de Tweede Kamer, 150 leden). Na de verkiezingen van de Tweede Kamer wordt een regering (met ministers en staatssecretarissen) geformeerd die het vertrouwen en de steun moet hebben van een meerderheid van de Tweede Kamer. De regering regeert op basis van een zogeheten regeerakkoord. Dit is een tijdens de formatie opgestelde overeenkomst tussen de regeringspartijen (coalitie) waarin het beleid voor de komende regeerperiode is vastgelegd.

In een democratie is in principe sprake van machtenscheiding, de trias politica. De staatsmacht bestaat uit een wetgevende macht (eerste macht: parlement), uitvoerende macht (tweede macht: regering) en een rechterlijke macht (derde macht: rechters). In de meeste zuivere (theoretische) vorm zijn deze drie machten strikt van elkaar gescheiden. In Nederland lopen de eerste en tweede macht enigszins in elkaar over, maar de rechterlijke macht is strikt onafhankelijk.

Officieel bestaat het parlement in Nederland (soms ook aangeduid met de term Staten-Generaal) uit een direct gekozen Tweede Kamer en een eveneens om de vier jaar indirect gekozen – door de Provinciale Staten – Eerste Kamer (75 leden/senatoren). Het parlement heeft in een democratie altijd het laatste woord – is de baas – en kan de regering bij grote onenigheid voortijdig naar huis sturen door middel van een door de meerderheid van het parlement aangenomen motie van wantrouwen.

Zowel de Tweede Kamer als de Eerste Kamer heeft allerlei – zij het verschillende – formele rechten (middelen) om invloed uit te oefenen op het regeringsbeleid en om de regering te controleren (ter verantwoording te roepen), zoals:

- het recht wetsvoorstellen te aanvaarden of te verwerpen (beide Kamers);
- het recht wetsvoorstellen te wijzigen, recht van amendement (alleen Tweede Kamer);
- het recht zelf met wetsvoorstellen te komen, recht van initiatief (alleen Tweede Kamer);

- het recht om de rijksbegroting goed of af te keuren, recht van budget (beide Kamers);
- het recht om mondelinge en schriftelijke vragen te stellen (beide Kamers);
- het recht om een minister ter verantwoording te roepen, recht van interpellatie (beide Kamers);
- het recht om een onderzoek in te stellen naar het regeringsbeleid, recht van enquête (beide Kamers);
- het recht om moties in te dienen (een richtinggevende uitspraak/wens/verzoek, beide Kamers).